

žáků. Vedení škol společně se školními poradenskými pracovišti tedy např. neanalyzuje podrobně příčiny vysoké absence žáků ve vyučování a neprovádí důkladnou kontrolu omlouvání absence. K úspěšnému snižování míry absence dochází častěji ve čtyřletých oborech vzdělání, naopak opatření byla méně účinná u zletilých žáků v nástavbových oborech. V některých školách nebylo v nástavbových oborech zejména kvůli vysoké absenci hodnoceno chování žáků, aby škola nemusela velkému množství žáků snižovat v souladu se školním řádem klasifikaci z chování. Finanční příspěvek žákům některých oborů vzdělání nemá vliv na snížení míry absence.

Ve školním roce 2015/2016 tvořily zameškané hodiny neúspěšných žáků u maturitní zkoušky 57,2 % z celkového počtu zameškaných hodin ve sledovaných školách. Z údajů zjištěných při hospitační činnosti vyplývá, že absence žáků při výuce českého jazyka dosáhla 29,8 %, cizích jazyků 33,3 % a matematiky 32,2 %.

3.4.1 Formy a metody výuky

Učitelé hodnocených škol v naprosté většině hospitovaných hodin (v 94,4 %) stanovovali vzdělávací cíle a ve většině hospitovaných hodin byly vzdělávací cíle stanoveny vhodně vzhledem k příslušnému ŠVP (89,6 %). Na druhé straně v 15 % hospitovaných hodin nebyly vzdělávací cíle stanoveny vhodně vzhledem k předchozím znalostem a schopnostem žáků. Tato disproporce ukazuje na nedostatky v průběžném ověřování znalostí a dovedností dosažených žáky, případně i na potřebu určitých revizí ŠVP (nikoliv z hlediska vzdělávacího obsahu, ale z hlediska rozvržení učiva a časových dotací) s ohledem na složení žáků příslušných oborů vzdělání. Stanovený vzdělávací cíl se podařilo zcela splnit pouze v necelé čtvrtině hospitovaných hodin. Částečně byl cíl splněn ve dvou třetinách hodnocených hodin a v 9,4 % vyučovacích hodin nebyl vzdělávací cíl splněn vůbec. Vzdělávací cíle stanovené učiteli byly zaměřeny především na vědomosti žáků (98 % hospitovaných hodin), na dovednosti žáků jen v 64,9 % hodin a v nejmenší míře na postojovou složku vzdělání (26,7 %).

Organizační formy výuky v hospitovaných hodinách byly většinou hodnoceny jako účelně zvolené jak vzhledem ke vzdělávacímu cíli, tak i vzhledem k obsahu učiva a schopnostem žáků. Pestrost forem práce, která by přispívala k průběžné motivaci žáků, však byla velmi nízká a výrazně dominovala frontální výuka žáků. Druhou nejčastěji využívanou formou byla samostatná práce žáků. Práce ve dvojicích a skupinová výuka byly zařazovány v malé míře. Tyto formy výuky byly tam, kde se vyskytovaly, hodnoceny v 90 % jako účelné.

Zvoleným formám práce odpovídaly i vzdělávací metody.⁶ Ve sledovaných hospitacích byla nejčastěji využívanou metodou komunikativní výuka, následovaly transmisivní výuka, práce s textem a některé aktivizující metody (např. diskusní metody, situační metody, didaktické hry). Účelnost využití těchto metod byla okolo 90 %. Méně často však byly při výuce využívány metody, které jsou hodnoceny jako efektivnější a mající větší dopad, tedy např. problémové učení, názorně demonstrační metody nebo metody dovednostně praktické. Vyšší efektivita těchto metod je dána zejména tím, že jejich užívání vyžaduje větší zapojení žáků do výuky a vyšší míru jejich aktivizace.

⁶ Přehled vzdělávacích metod:

transmisivní výuka – výklad, přednáška, vyprávění, vysvětlování

komunikativní výuka – řízený rozhovor, diskuse, beseda

práce s textem – dominuje žákovo učení z textu (resp. využívání textu)

problémové učení – řešení problémových úloh, problémový rozhovor

aktivizující metody – aktivizují vlastní učební práci žáků

názorně demonstrační metody (předvádění, projekce, experiment aj.) – smyslové zprostředkování obsahu

dovednostně praktické metody (pohybové, praktické, pracovní činnosti, laboratorní cvičení, praxe, grafické,

výtvarné, hudební činnosti aj.) – osvojení motorických a psychomotorických dovedností